Ukrainalaisten yhdistys Suomessa ry

Asiantuntijalausunto Suomen eduskunnan hallintokunnalle asiasta HE 199/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ulkomaalaislain ja sen väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Vuonna 2024 kansainvälistä suojelua Suomesta ovat hakeneet 15971, joista 82% olivat ukrainalaisia tilapäisen suojelun hakijat. venäjän aloittaman hyökkäyssodan seurauksena Suomeen pakeni ja saivat tilapäistä suojelua 75 000. Heistä enemmistö – 68% - ovat 18-64 vuotiaat aikuiset, 28% ovat lapsia. 60% ovat naiset ja 40 miehiä. Yli puolet Ukrainasta saapuneita ovat palanneet Ukrainaan tai muuttaneet toiseen maahan. Tästä huolimatta tuoreen maahanmuuttoviraston tilaston mukaan Suomenssa kunnissa kirjoilla tällä hetkellä on noin 45000 Ukrainan kansalaista. Heistä noin 29 000 ovat siirtyneet kuntiin, heidän lisäkseen yli 7000 ukrainalaisilla on oikeus siirtyä kuntiin vastaanottojärjestelmästä. Suomessa ukrainalaiset muodostavat kolmannen suurin ulkomaalaisten ryhmän venäläisten ja virolaisten jälkeen.

Vaikka tilapäinen suojelu mahdollistaa nopean ukrainalaisten vastaanoton ja inhimillisten olojen tarjoamisen, se jättää saajansa jatkuvaan tilapäisyyden tilaan, jossa varmuutta omasta jatkosta Suomessa ei ole. Jos verrataan tilapäisen suojelun oleskelulupaan turvapaikan perusteella, huomataan, että turvapaikanhaun prosessi on huomattavasti pidempi ja raskaampi sekä hakijalle että järjestelmälle. Turvapaikan haun päätyttyä hakija saa kuitenkin pysyvän oleskeluluvan, joka luo edellytyksiä Suomeen jäämiselle. Ukrainalaiset saavat vain määräaikaisen oleskeluluvan. Turvapaikan saaja saa myös työttömyysturvaetuutta, kun tilapäisen suojan saajat saavat vain KELAn viimesijaista toimeentulotukea. Vertailukuvallisesti voidaan sanoa, että jos Suomi olisi talo, niin turvapaikan saajat saavat edetä talon olohuoneeseen, kun tilapäisen suojelun omaavat jäävät ikuisesti eteiseen.

Ulkomaalaislakiin ehdottama muutosehdotus, jonka mukaan tilapäisen suojelun perusteella myönnettävät oleskeluluvat olisivat jatkossa aina luonteeltaan määräaikaisia tilapäisiä oleskelulupia, lisää edelleen ukrainalaisten kokemaa tilapäisyyden tunnetta.

Ukrainalaisten kokema tilapäisyys on omiaan lisäämään stressiä jo entuudestaan sodan kauhuilla haastamissa mielissä. Keskimäärin meillä on yli 3000 käyntiä kuukaudessa eri toimipisteissämme, meidän järjestämissä tapahtumissa ja verkossa ja siksi tunnemme hyvin ukrainalaisten kohtaamia haasteita.

Ilman pysyvyyden kokemusta toipuminen, kiinnostus ympäröivää yhteiskuntaa kohti ja kielen oppiminen hidastuvat ja näin ollen kotoutuminen on vaikeampaa. Jotkut kokevat epätoivoa ja vaipuvat masennukseen. Jotkut taas epätoivoisesti etsivät mahdollisuuksia työskennellä ja jäädä, mikä tekee heitä alttiiksi hyväksikäytölle harmailla työmarkkinoilla.

Vaikka tilapäisyys helpottaa Ukrainan valtion työtä kansalaisten palauttamisessa voiton jälkeen, Suomen päättäjien on pohdittavaa, mikä on Suomen edun mukaista. Kun talouden taantuma väistyy, onko Suomen edun mukaista, että jo suomea keskitasolle oppineet työikäiset, nuoret ja lapset, joiden kotoutumiseen ja koulutukseen Suomi on jo investoinut miljoonia euroja, muuttavat muihin maihin, jotka tarjoavat pysyvämpiä näkymiä?

Suomen talouden näkökulmasta ukrainalaisissa on paljon potentiaalia: he ovat tottuneet ankaraan työntekoon, sopeutuvat työmarkkinoiden muutoksiin, ovat taitavia digikäyttäjiä ja omaavat hyvät oppimistaidot. Kaikilla aikuisilla on vähintään peruskoulu käytynä, lähes kaikilla myös suoritettuna 2. aste. Koska ukrainalaiset ovat saapuneet lasten kanssa, he ovat usein jääneet sinne, mihin lapset Suomessa juurtuivat – myös pienille paikkakunnille. Venäläisten päivittäisten pommitusten alta Suomeen paenneissa ukrainalaisissa on jo paljon niitä, jotka ovat saavuttaneet

kotoutumiskoulutuksen tavoitteet ja siirtyivät töihin tai jatko-opintoihin. Ukrainalaisten työllistyminen ei vielä näy laajasti tilastoissa, mutta syyt tähän löytyvät talouslamasta eikä ryhmän innon puutteesta.

Näkemyksemme mukaan saapuneet ukrainalaiset ovat ratkaisu Suomen elinvoiman lisäämiseen. Heikentämällä ryhmän oloja Suomi rajoittaa oman potentiaalin ja huoltosuhteen keskipitkällä aikavälillä. Lisäksi ukrainalaisten oleskeluehtojen heikennys pelaa venäjän propagandan lapaan, joka on jo vuosia julistanut sosiaalisessa mediassa ukrainalaisille, että kukaan ei tarvitse heitä Euroopassa ja heitä nähdään täällä pelkkänä rasitteena[1]. Vahvistuva venäjän propagandan vaikutus on omia heikentämään Suomen turvallisuutta.

Pyydämme teitä punnitsemaan tarkasti ulkomaalaislain muutosehdotusten hyödyt ja haitat Suomen tulevaisuuden kannalta.

Ukrainalaisten yhdistys Suomessa ry perustettiin vuonna 1997. venäjän hyökättyä Ukrainaan, yhdistys on keskittynyt saapuvien ukrainalaisten kotoutumisen edistämiseen. Yhdistyksellä on toimintaa ja yhteisöjäseniä ympäri Suomea. Pääkaupunkiseudulla yhdistys ylläpitää kaski avustuskeskusta, yhden kulttuurikeskuksen sekä yhden humanitaarisen avun logistiikkakeskuksen.

[1] Institute for Strategic Dialogue 26.2.2022 https://www.isdglobal.org/digital_dispatches/a-false-picture-for-many-audiences-how-russian-language-pro-kremlin-telegram-channels-spread-propaganda-and-disinformation-about-refugees-from-ukraine/
Russia's Information Influence Operations in the Nordic – Baltic Region 11.2024 RUS-Info-Influence-Operations-in-Nordic-Baltic-DIGITAL-V2.pdf